

AUTOARE DISTINSĂ CU PREMIUL PULITZER

LOUISE
ERDRICH

Sentința

Traducere de
Andreea Florescu

O scrisoare de dragoste adresată cititorilor și
librarilor, precum și o poveste captivantă despre cum
facem față durerii și fricii, nedreptății și bolii.

USA TODAY

Țărână din țărână

CÂT ERAM ÎN ÎNCHISOARE, am primit un dicționar. Mi-a fost trimis împreună cu un bilețel: *Asta e cartea pe care aș lua-o pe o insulă pustie*. Aveam să mai primesc și altele de la profesoara mea. Dar, de parcă ea ar fi știut, dicționarul s-a dovedit a avea o utilitate nesfârșită. Primul cuvânt pe care l-am căutat a fost „sentință”^{*}. Primisem o sentință imposibilă de șaiszeci de ani de pe buzele unui judecător care credea în viața de după moarte. Prin urmare, cuvântul ăsta, cu *ț*-ul lui apăsat, cu *e*-ul și cu *i*-ul lui beligerante, cu consoanele lui șuierătoare și cele două *n*-uri, aceste sunete repetitive ale unui cuvânt alcătuit din litere neașteptat de ascuțite, ce străjuiau un singuratic și uman *t*, nu-mi dădea pace absolut deloc. Fără îndoială, de n-aș fi primit dicționarul, acest cuvânt ușor care atârna atât de greu asupra mea m-ar fi zdrobit, sau cel puțin ar fi strivit ce mai rămăsese din mine după straniețea faptei comise.

ERAM LA O VÂRSTĂ riscantă când am comis infracțiunea. Deși aveam în jur de treizeci de ani, încă mă agățam de activitățile

* În engleză, *sentence* se traduce atât prin *sentință*, cât și prin *propoziție sau frază*. Dublul înțeles alternează pe tot parcursul cărții, așa că am ales să traduc sensul cel mai potrivit în funcție de context.

fizice și de mentalitatea unei adolescente. Eram în 2005, dar eu petreceam în stilul anilor '90, consumând alcool și droguri de parcă aș fi avut șaptesprezece ani, cu toate că ficatul meu încerca să-mi spună că am mai bine de un deceniu în plus. Din diverse motive, încă nu știam cine sunt. Acum că mi-am format cât de cât o idee, pot să-ți spun un lucru: sunt o femeie urâtă. Nu genul de urâtă despre care bărbații scriu sau fac filme, unde ai parte de o explozie de frumusețe orbitoare în scopuri educative. De la mine n-o să înveți nimic. Și nu sunt frumoasă nici pe dinăuntru. Îmi place să mint, de exemplu, și mă pricep să le vând oamenilor lucruri nefolositoare la prețuri pe care nu și le pot permite. Desigur, acum că m-am reabilitat, nu le vând decât cuvinte. Colecții de cuvinte între două coperte de carton.

Cărțile cuprind tot ce merită știut, mai puțin ceea ce contează cu adevărat.

ÎN ZIUA în care am comis infracțiunea, eram rășchirată la picioarele albe și subțiri ale iubitei mele Danae, încercând să fac față miriadei de furnici din stomac. A sunat telefonul, iar Danae a dus receptorul la ureche. A ascultat, a sărit în picioare, apoi a scos un țipăt. A apucat receptorul telefonului cu ambele mâini și chipul i s-a schimonosit. Din ochi au început să-i curgă șuvoaie de lacrimi.

A murit în brațele Mării. Doamne, o, Doamne! Nici nu știe ce să facă cu trupul lui!

Danae a azvârlit receptorul cât colo și s-a trântit înapoi pe canapea, urlând și lovind din membrele ei subțiri, ca de păianjen. Eu m-am strecurat sub măsuta de cafea.

– Tookie! Tookie! Unde ești?

M-am ridicat cu greu, m-am așezat pe pernele ei cu motive cu elani și am încercat s-o liniștesc pe draga mea

tulburată. O legănam și-i țineam strâns pe umărul meu căpșorul blond cu păr vâlvoi. Cu toate că era mai în vârstă ca mine, Danae avea o siluetă fusiformă, de adolescentă, și mintea brici. Când s-a cuibărit lângă mine, am simțit cum îmi crește inima și am devenit scutul ei împotriva lumii. Sau poate bastion e o imagine mai exactă.

– E în regulă, ești în siguranță, i-am zis cu vocea mea răgușită.

Cu cât plângea mai tare, cu atât mă simțeam mai fericită.

– Și nu uita, ești o norocoasă! am adăugat, mulțumită de suspinele ei care cerșeau alinare.

Cu două zile înainte, Danae câștigase la cazinou o sumă frumușică. Dar era prea devreme să se discute despre un viitor luminos. În clipa asta, se strângea de gât, încercând să-și smulgă traheea și dându-se cu capul de măsura de cafea. Cuprinsă de o forță nebănuită, a spart o lampă și a încercat să se înjunghie cu o bucată de plastic. Deși avea toate motivele pentru care să trăiască.

– La naiba cu câștigul! Îl vreau pe el! Budgie! O, Budgie, sufletul meu!

M-a împins de pe canapea.

– Ar trebui să fie cu mine, nu cu ea! Cu mine, nu cu ea!

Auzeam jelania asta de o lună încoace. Danae și Budgie plănuiseră să fugă împreună. O adevărată răsturnare a realității. Amândoi susțineau că pătrunseseră într-o dimensiune paralelă a dorinței. Dar apoi, vechea realitate i-a smardit. Într-o zi, Budgie s-a lăsat de băutura și s-a întors la Mara, care nu era atât de rea. De exemplu, se lăsase de droguri și nici că mai luase. Sau cel puțin așa credeam eu. Pentru moment, era posibil ca strădaniile lui Budgie de a reveni la normalitate să fi eșuat din nou. Deși e normal să mori.

Danae urla din toți răunchii.

– Nu știe ce să facă cu trupul lui! Ce, ce, ce înseamnă asta?

– Ești înnebunită de durere.

I-am dat un prosop pentru vase ca să se șteargă la ochi. Era același cu care încercasem mai devreme să omor furnicile, cu toate că știam că am halucinații. Ea și-a îngropat fața în prosop și a început să se legene. Am încercat să nu mă uit la furnicile strivite care i se strecurau printre degete. Încă le zvâcneau piciorușele și își fluturau antenele fragile. Pe Danae a străfulgerat-o o idee. S-a cutremurat și a încremenit. Apoi și-a răsucit gâtul, și-a îndreptat ochii mari și injectați spre mine și a rostit niște cuvinte care mi-au dat fiori pe șira spinării:

– Eu și Budgie suntem unul. Un singur trup. Eu ar trebui să am trupul lui, Tookie. Îl vreau pe Budgie, sufletul meu!

M-am dus la frigider și am luat o bere. I-am adus-o, dar mi-a dat peste mână.

– Acum trebuie să ne păstrăm mintea limpede!

Am dat berea pe gât și i-am spus că e momentul să ne facem praf.

– Suntem deja praf! Ce nebunie că ea, care n-a vrut să facă sex cu el un an, are trupul lui dumnezeiesc.

– Avea un trup cât se poate de comun, Danae. Nu era vreun Dumnezeu.

Ea părea că nu m-a auzit. Furnicile deveniseră furnici de foc. Îmi scărpinam brațele până la sânge.

– Mergem acolo, a zis Danae, iar din privire îi scăpărau acum flăcări. O să dăm buzna ca afurisiții de pușcași marini. O să-l aducem acasă pe Budgie.

– Dar e acasă.

– Eu, eu, eu sunt acasă, a zis ea, bătându-se cu pumnul în piept.

– Plec.

M-am târât spre ușa crăpată. Atunci a venit lovitura.

– Așteaptă, Tookie! Dacă mă ajuți să-l iau pe Budgie, să-l aduc aici, îți dau câștigul meu. E cât salariul pe un an al unui profesor, scumpo. Sau poate al unui director? Sunt două șase de mii.

Am încremenit pe covorașul lipicios de la intrare, chibzuind în patru labe.

Danae mi-a mirosit uimirea. M-am întors din drum, m-am rostogolit și m-am uitat de sus în jos la trăsăturile ei ca de vată de zahăr.

– Ți-i dau cu dragă inimă. Doar ajută-mă, Tookie.

Citiseam atât de multe lucruri pe chipul ei. Văzusem strălucire, carusele de staniol și multe altele. Toate cele patru vânturi cutreierând lumea cea verde și largă. Văzusem cum se strâng frunzele la un loc, într-o țesătură falsă, obstrucționându-mi vederea. Danae nu-mi mai oferise niciodată bani. Niciodată. Iar suma asta m-ar fi aranjat de minune. Era cel mai tulburător, mai emoționant și mai însemnat lucru care se petrecuse vreodată între noi.

– O, scumpo! am zis și am petrecut-o cu brațele.

Ea suspina ca un cățeluș. Și-a deschis boticul umed.

– Ești prietena mea cea mai bună. Poți să faci asta pentru mine. Îl poți aduce pe Budgie. Ea nu te cunoaște. Mara nu te-a văzut niciodată. În afară de asta, ai furgoneta frigorifică.

– N-o mai am. M-au dat afară de la North Shore Foods.

– Nu! Cum așa?

– Uneori, puneam fructele pe mine.

În timp ce livram cumpărăturile, îmi puneam pepeni în sutien și altele de genul ăsta. Castraveți în pantaloni. Ei, și, ce era așa de groaznic? Gândurile mi s-au învârtejit. De fiecare

dată când îmi luam altă slujbă, făceam o copie după chei. Când, inevitabil, eram pusă pe liber, dădeam cheile înapoi. Copiile le țineam într-o cutie de țigări, fiecare etichetată frumos conform scopului pe care îl servea. Suveniruri de la angajare. Era doar un obicei. Fără gânduri ticăloase.

– Uite, Danae, pentru asta cred că ar trebui să ai o ambulanță sau un dric, ceva.

Ea mi-a mângâiat brațul de sus în jos, într-un ritm rugător.

– Dar, Tookie, ascultă! Bagă de seamă! Ascultă!

Mi-am îndreptat atenția în altă parte. Era atât de plăcut să fiu mângâiată! În cele din urmă, m-a forțat să-mi îndrept iar privirea spre ea și mi-a vorbit de parcă aș fi fost un copil neascultător.

– Deci, Tookie, scumpo? Mara și Budgie au recidivat împreună, iar el a murit. Dacă îți pui pe tine o rochie drăguță? O să te lase să-l bagi în spatele furgonetei.

– Danae! Furgoneta are prune, șuncă, fripturi și salate pictate pe ea!

– Atunci n-o lăsa s-o vadă! Îl iei pe sus și îl bagi înăuntru. O să fie...

Preț de o clipă, n-a mai putut continua, poticnindu-se ca un copil.

– ...în siguranță și pus la rece. Apoi banii...

– Da.

Cu gândul la bani, creierul mi s-a trezit la viață de la adrenalina și gândurile mi-au luat-o la galop. Îmi simțeam neuronii cum scot scânteii. Vorbele Danaei au devenit microase și îmbătătoare.

– Ești mare. Îl poți ridica. Budgie e ușurel.

Budgie era slab ca un țâr, i-am zis, dar ea nu m-a luat în seamă. Radia printre lacrimi, pentru că știa că eram gata să fac

ce mă rugase. În momentul acela, slujba pe care o aveam a pus stăpânire pe mine. Revizuiam contracte. Asta făceam pe atunci. Eram asistentă în domeniul juridic, revizuiam contracte și defineam clauze. I-am spus Danaei că vreau în scris învoiala propusă. Semnată de amândouă.

S-a dus direct la masă și a mâzgălit ceva. După care a făcut ceva și mai bun de-atât. A scris pe cec zerourile, unul după altul, și mi l-a fluturat pe sub nas.

– Pune-ți rochia pe tine. Aranjează-te. Adu-l pe Budgie și cecul e al tău.

M-a dus cu mașina până la North Shore. Am intrat în depozit. Un sfert de oră mai târziu, ieșeam într-o furgonetă de livrări. Purtam tocure, o rochie neagră, de cocktail, dureros de strâmtă și o jachetă verde. Părul îmi era pieptănat pe spate și dat cu fixativ. Danae mă machiase repede și cu pricepere. Nu mai arătasem așa bine de ani întregi. Țineam în mână un caiet, luat din maldărul de chestii pentru școală ale fiicei ei. În poșetă aveam un pix.

Ce urma să facă Danae cu Budgie după ce i-l aduceam? m-am tot întrebat, în timp ce înaintam cu repeziciune. Ce Dumnezeu voia să facă? Nu aveam niciun răspuns. FURNICILE ÎNCEPUSERĂ SĂ-MI ÎNTRE PE SUB PIELE.

BUDGIE ȘI MARA locuiau chiar la vest de Shageg, orașul-cazino, la granița dintre Wisconsin și Minnesota. Stăteau într-o casă cenușie, dărăpănată. Am parcat pe stradă, unde furgoneta nu ridica atât de multe semne de întrebare. Un pitbull corcit, legat cu lanț, care stătea tolănit într-un țarc chiar lângă casă și-a ridicat capul. N-a lătrat, și m-am liniștit. Mai avusesem parte de surprize tăcute. Totuși, surpriza asta s-a pus cu botul pe labe. M-a privit cu ochii lipsiți de culoare în timp ce am

apăsat soneria, care cel mai probabil fusese instalată în vremuri mai bune. Dinăuntru s-a auzit un *ding-dong* civilizată. Mara a bătut până la ușă și a deschis-o larg.

Am privit-o în ochii umflați și roșii cu o compasiune forțată.

– Condoleanțe.

Ne-am apropiat una de cealaltă și ne-am împreunat degetele, așa cum fac femeile, transmițându-ne emoția prin intermediul unghiilor noastre neîngrijite. Mara era curios de coerentă pentru cineva care nu știa cum să se descurce cu un cadavru. Și-a aranjat frizura retro în stil Joan Jett. S-a dovedit că avea motivele ei.

– Firește, m-am gândit să sun la pompieri, mi-a explicat ea. Dar nu voiam sirena! Arăta atât de liniștit și de împăcat. Iar mie nu-mi plac casele mortuare. Tata era cioclu. Pe Budgie nu-l vreau umflat de conservanți și arătând ca la un muzeu de ceară. M-am gândit să-l las așa... în voia Universului... să dau niște telefoane...

– Pentru că știai că Universul va răspunde, am zis. E firesc să dai naturii ce-i al naturii.

Ea s-a dat la o parte, iar eu am intrat în casă. A clipit spre mine cu ochii ei verzi-căprui neștiutori. Am aprobat din cap cu o compasiune înțeleaptă și am intrat în rolul agentului de vânzări, unde lucrurile pe care le scot pe gură sunt toate în acord cu ce vrea cumpărătorul să audă. Într-o oarecare măsură, chipul meu aspru mă face să fiu demnă de încredere și foarte pricepută la încercarea de a le face pe plac oamenilor. Cel mai mare talent al meu este să dibuiesc cele mai ascunse dorințe ale unei persoane. Replicile mi le luam din întrebările Mării.

– La ce te referi mai exact când spui „să dai naturii ce-i al naturii“?

– Noi nu folosim chimicale. Totul e biodegradabil.

– Și-atunci?

– O întoarcere în pământ. Asta e și intenția în psihospiritualitatea noastră. De unde și numele firmei: Țărână din țărână. Și copaci. Îi înconjurăm pe cei dragi cu copaci. Așa încât să răsară un crâng. Motto-ul nostru: „Cu un picior în crâng. Poți să mergi acolo să meditezi.“

– Și unde e locul ăsta?

– Când o să vină vremea, o să te duc acolo. Momentan, trebuie să-l ajut pe Budgie să-și înceapă călătoria. Îmi poți arăta unde e adormitul?

M-am crispat după ce am rostit „adormitul“ – n-am cam exagerat cu lingușeala? Dar Mara îmi arăta deja drumul.

DORMITORUL din fundul casei era ticsit de mărfuri nedesfăcute – se părea că au o problemă cu care puteam să-i ajut –, însă am lăsat asta pe mai târziu. Budgie zăcea cu gura deschisă pe niște perne pătate, cu o privire nedumerită ațintită asupra unor recipiente din plastic adunate într-un colț. Arăta de parcă fusese ușor surprins de moarte. I-am dat Marei formulare. Erau formulare de acord pentru excursiile cu clasa ale ficei Danaei, pe care le înșfăcasem de pe un blat. Mara le-a citit cu atenție, iar eu am încercat să-mi ascund panica. Puțini sunt cei care citesc formularele oficiale; uneori mi se pare că sunt singura, având în vedere slujba mea actuală, desigur. Pe de altă parte, unii le citesc ca să fie citite, doar cu ochii, nu și cu creierul. Asta făcea și Mara. A tresărit când i-a trecut numele lui Budgie în prima căsuță. După care a semnat formularul în partea de jos cu un aer de finalitate nefericită, apăsând cu putere pe bastonașele de la *M*.

Gestul ei sincer m-a impresionat. Nu sunt lipsită de inimă. M-am dus la furgonetă și am scotocit prin spatele frigiderelor

pentru lactate, unde știam că trebuie să fie o prelată. Am adus-o înăuntru și am întins-o lângă trupul lui Budgie. Încă era oarecum flexibil. Era îmbrăcat cu o bluză cu mânecă lungă, peste care avea un tricou rupt, fals vintage, cu trupa Whitesnake. L-am rostogolit pe prelată și am reușit să-i întind picioarele și să-i petrec mâinile pe piept ca și cum ar fi fost un discipol al lui Horus, să zicem. I-am închis ochii curioși, și au rămas închiși. În vreme ce executam toate astea, îmi spuneam doar: *Acum fă ce ai de făcut. De simțit simți mai târziu.* Dar să-mi trec degetele peste pleoape ca să-i închid ochii mi-a pus capac. Nu avea să mai vadă nicicând răspunsul. Îmi trebuia ceva care să-i țină bărbia. În furgonetă nu aveam decât o coardă elastică.

– Mara, i-am zis. Preferi să merg până la mașină și să aduc frânghii profesioniste sau ai cumva vreo eșarfă pe care ai putea să i-o dăruiești lui Budgie ca dovadă a iubirii tale, pe care s-o ia cu el pe lumea cealaltă? Fără imprimeu floral, dacă se poate.

Mi-a dat o eșarfă lungă și albastră din mătase, cu stele.

– Cadoul de ziua mea de la Budgie, mi-a spus cu o voce mică.

Am fost surprinsă, fiindcă îl știam zgârcit pe Budgie. Poate că eșarfa era un dar în semn de scuze din partea unui soț vinovat, care se întorcea cu coada între picioare. Am înfășurat eșarfa în jurul capului lui Budgie ca să-i închid maxilarul și m-am dat înapoi. M-am întrebat dacă nu cumva aveam o chemare. Brus, dobândise o înfățișare înțeleaptă, supranaturală. Arăta ca și cum doar se prefăcuse că era un ticălos cât fusese în viață, când în realitate era un șaman.

– Zici că e... atotștiutor, a spus Mara, impresionată.

Ne-am întrepătruns încă o dată degetele. Toate astea începuseră să capete o semnificație zdrobitoare. Mai că era să

CARTE FINALISTĂ LA WOMEN'S PRIZE FOR FICTION 2022

După zece ani de închisoare, Tookie încearcă să ia viața de la capăt și se angajează într-o librărie. Venirea pandemiei și moartea unei cliente fidele declanșează însă un lanț de evenimente imprevizibile. Tookie e forțată acum să privească în interiorul ei pentru a-și înțelege propriul trecut și a-și ispăși greșelile.

Condamnarea la integrarea într-o cultură înlocuitoare, care doar se vrea înfloritoare, se plătește scump. Într-o societate dominată de ură și cruzime, personajele din *Sentița* se regăsesc și supraviețuiesc prin iubire, prietenie, cărți, familie și moștenire culturală. Lupta pentru păstrarea propriei memorii și identități nu e ușoară, însă resentimentele și disperarea fac loc în cele din urmă compasiunii și solidarității.

Sentița confirmă puterea cărților
de a ne vindeca și, mai mult decât atât,
de a ne schimba viața.

THE NEW YORK TIMES BOOK REVIEW

byblos

curteaveche.ro

ISBN 978-606-44-1505-9

9 786064 415059